

Von Willebrandin tauti

ASIAKAS APTEEKISSA

Kirjoittajat Pinja Peltonen, Janina Nauha,
Rosariina Mielonen

Noin 60-vuotias mies valitsee itsehoitohyllystä loperamidivalmisteen ja suuntaa reseptipuolelle. Mies pyytää farmaseutilta hammaslääkärin määräämän amoksisilliinikuurin. Keskustelussa selviää, että mies haki loperamidia, koska on kuullut, että antibiootit aiheuttavat ripulia. Farmaseutti huomaa, että miehellä on resepti myös traneksaamihappoon ja käy ilmi, että hän sairastaa von Willebrandin tyyppin 1 tautia ja on saanut hammasoperaatiota edeltävästi desmopressiiniä.

Von Willebrandin tauti on yleisin perinnöllinen hyytymishäiriö. Se periytyy autosomaalisesti, joten tautia esiintyy sekä miehillä että naisilla, joilla tauti on yleisempi. Taudissa Von Willebrand -tekijän eli vWF:n määrä ja/tai aktiivisuus on alentunut, mikä johtaa vuototaipumukseen. vWF on tärkeä veren hyytymisen ylläpitäjä ja välttämätön verenvuodon pysäyttämiseksi.

Diagnoosi perustuu potilaan vuotoanamneesiin, lähisukulaisten vuototautiin ja -anamneesiin sekä laboratoriotutkimuksiin. Oireina esiintyy vaihtelevia iho- ja limakalvoverenvuotoja, kuten mustelmia, nenäverenvuotoja, runsaita kuukautisia sekä toimenpiteisiin liittyviä postoperatiivisia vuotoja. Tautia on kolmea tyyppiä, joista tyyppi 1 on tavallisin ja oireiltaan lievin, tyyppi 2 on oireiltaan keskivaikea ja tyyppi 3 on oireiltaan vaikein.

Hoidossa käytetään traneksaamihappoa pieniin limakalvovuotoihin ja desmopressiiniä pienen vuodon hoidoksi tai pienen toimenpiteen suojaksi tyyppin 1 taudissa. Tyyppin 2 ja 3 taudin vuotoja hoidetaan plasmavalmisteella, joka sisältää pelkkää vW-tekijää tai sen lisäksi tekijää F VIII. Kaikissa verenvuotosairauksissa vältetään vuoto-

ISTOCK

Mikrobilääkkeen voi ottaa yhtä hyvin ruokailun yhteydessä tai tyhjiin vatsaan.

”TRANEKSAAMIHAPPO ON ANTIFIBRINOLYTTINEN LÄÄKEAINE.”

riskiä lisääviä lääkkeitä ja luontaistuotteita, kuten tulehduskipulääkkeitä ja omega-3 rasvahappoja, etenkin ennen toimenpiteitä ja leikkauksia.

Amoksisilliini on beetalaktaami-antibiootti, joka estää bakteerien soluseinämän muodostumista, mikä johtaa bakteerin kuolemaan. Amoksisillinielle herkkiä mikrobeja ovat esimerkiksi *Enterococcus faecalis*, *Listeria monocytogenes* ja Beetahemolyyttiset streptokokit. Amoksisilliinin käytön vasta-aiheita ovat yliherkkyys mille tahansa penisilliinille

tai muun beetalaktaami-antibiootin, kuten kefalosporiinin, aiheuttama välitön vaikea yliherkkyysreaktio.

Traneksaamihappo on antifibrinolyttinen lääkeaine, joka estää plasminogeenin muuttumista plasmiiniksi ja siten verihyytymien liukenemista eli fibrinolyysiä. Akuutit valtimo- ja laskimotromboosit, fibrinolyttiset tilat, vaikea munuaisten vajaatoiminta ja värinäön häiriöstä kärsiminen ovat käytön vasta-aiheita.

Desmopressiini vaikuttaa vuotoajan pituuteen tai sen normalisointiin ennen toimenpidettä potilailla, joilla on perinnöllinen verenvuotosairaus. Desmopressiini on aivolisäkkeen takalohkon antidiureettisen hormonin vasopressiinin rakenneanalogi. Suurilla i.v. annoksilla saadaan vähintään kaksinkertainen ja enintään nelinkertainen hyytymistekijä VIII:n aktiivisuus plasmassa. Vasta-aiheita käytölle ovat epästabiili angina pectoris, sydämen vajaatoiminta, diureettihoido, hyponatremia ja von Willebrandin taudin tyyppi 2B. Desmopressiininpitoisuus voi nousta plasmassa loperamidin vaikutuksesta, koska loperamidi vaikuttaa suolen motiliteettiin. ▶

Kirjallisuusluettelo:

Duodecim lääketietokanta.
Haettu 30.1.2024.
www.terveysportti.fi
Itselääkitys. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Apteekkariliiton asettama työryhmä.
Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2023 (viitattu 30.1.2024).
www.kaypahoito.fi
Mäkipernaa A ja Szanto T: Perinnölliset hyytymistekijävaajat. Lääkärin käsikirja. Kustannus Oy Duodecim. 25.8.2020. Artikkelin tunnus: ykt00381 (015.032).
www.terveysportti.fi
Nummi V, Heikkinen-Eloranta J, Sivula M, Lehtinen A-E: Verenvuotosairaudet naisilla. Duodecim 140: 43–51, 2024

ASIAKKAALLE KERROTTAVAT ASIAT

1

Ruokailu ei vaikuta amoksisilliinin imeytymiseen, ja yleisimpiä haittavaikutuksia ovat ripuli, pahoinvointi ja ihottumat. Kuuria ei saa lopettaa kesken itsenäisesti.

2

Mikrobilääkehoitoon liittyvä ripuli ei ole loperamidin käyttöaihe, ja sen käyttöä desmopressiinin yhteydessä on syytä välttää, sillä desmopressiinin pitoisuus voi nousta. Yhteisvaikutuksen seuraukset ovat epäselviä tai ne voivat vaihdella. Tärkeintä on huolehtia riittävästä nesteensaannista, ja suositeltavia juomia ovat esimerkiksi tuoremehu ja vesi. Yhteys terveydenhuoltoon, jos ilmenee kuumetta tai voimakasta ripulia.

3

Traneksaamihapon yleisimmät haittavaikutukset ovat pahoinvointi, oksentelu ja ripuli, annoksen pienentyessä haitat vähenevät. Hoito tulee keskeyttää ja ottaa yhteys lääkäriin, jos ilmenee näköhäiriöitä.

4

Asioidessa terveydenhuollossa ja apteekissa, on tärkeää mainita sairaudesta ja lääkityksestä oikean hoidon varmistamiseksi. Tulehduskipulääkkeitä, ravintolisävalmisteita tai kasvirohdosvalmisteita ei tulisi käyttää keskustelematta lääkärin kanssa, jotta välttyään haitallisilta yhteisvaikutuksilta ja sairauden hoitotasapainon järkkymiseltä.